

Tanker fra en pilgrimsorlov

Af sognepræst Maria Dusgaard König

Studieorlov til pilgrimsvandring juli-sept. 2019

Tanker fra en pilgrimsorlov

Indhold

Indledning.....	2
Hvad er pilgrimsvandring?.....	3
At søge det usynlige i det synlige.....	3
Den moderne pilgrim søger en slags helle	3
Mine oplevelser med pilgrimsvandring	4
En øvelse i langsomhed.....	4
På Hærvejen med Elisabeth Lidell	5
På Camino Haderslev Næs med en veninde	8
På Hærvejen alene	9
Hvad kan pilgrimsvandring bidrage med i menigheden?.....	10
Vi kan blive langsomme <i>sammen</i>	11
Et fællesskab af medvandrere	11
Evangeliet formidles mere enkelt	11
Åndelighed får en naturlig plads.....	12
En vandring mod en øget menneskelighed	13
Konklusion.....	13
Litteraturliste	15

Indledning

Denne lille rapport er blevet til i forbindelse med min studieorlov til pilgrimsvandring:

Jeg har været præst i 11 år og har i alle årene været optaget af at lave pilgrimsvandring for mine konfirmander. Siden har jeg udvidet det med pilgrimsvandring ved den lokale Sportsfest i byen for at vise, at vi som kirke gerne bidrager med et relevant tilbud til byens fest. Pilgrimsvandring er blevet godt modtaget, både af konfirmander og af de voksne, og svaret er ligetil, for en pilgrimsvandring giver en fælles oplevelse, en god kontakt til hinanden og det er let at formidle det kristne budskab ind i det levede liv, mens vi går sammen.

Rapporten handler om, hvad det har betydet for mig som menneske og som præst at få mulighed for at forbinde studieorlov med pilgrimsvandring og dermed vandre gennem sommeren.

Rapporten spørger også, hvad der vil ske i menigheden, hvis vi begynder at gå på pilgrimsvandring sammen?

I min orlov er jeg blevet meget inspireret af at have kontakt til Danmarks førende pilgrimspræster: Anette Foged Schultz, som er studenterpræst og pilgrimspræst ved VIA Horsens og Elisabeth Lidell, som er pilgrimspræst i Århus Stift: De har begge skrevet gode og teologisk velbegrundede bøger om pilgrimsvandring, de har mange års erfaring med at lave vandring og har været gode til at lukke mig ind i deres netværk med andre nordiske pilgrimspræster.

Hvad er pilgrimsvandring?

I forbindelse med min orlov er jeg ofte blevet spurgt om, hvad pilgrimsvandring er?

Om der er forskel på at vandre - og så at pilgrimsvandre?

Helt forenklet kan man sige: Når du går, sætter du det ene ben foran det andet og bevæger dig fra A til B. Når du er pilgrim, er du opmærksom på, at udover at gå fra A til B, så går du også en indre vej: En mere tænkende og eksistentiel vej. En vej, der ikke slutter, når den fysiske tur slutter. Elisabeth Lidell ville sige, at hvor den vandrende går horisontalt fra A til B, så går pilgrimmen også vertikalt op og ned i sin bevidsthed: Pilgrimmen har Gud med, og det er oplagt at arbejde med et livstema eller en bøn undervejs (Lidell: 2019. JV. S.6)

At søge det usynlige i det synlige

Motivationen og glæden ved at gå kan hentes mange steder fra: Det kan være glæden ved at være i naturen, se på fugle og træer og årstidernes skiften. Det kan være glæden ved at bevæge sig og få motion eller længslen efter mere ro og langsomhed i ens liv med tid til at tænke. Den svenske pilgrimspræst Hans-Erik Lindström skriver, at alle de motivationer deler pilgrimmen også, og samtidig er pilgrimmen noget andet: *I det synlige landskab kan pilgrimmen se det usynlige. Pilgrimmen lever med troen på at have en usynlig medvandrer undervejs og benytter den indre vandringsudrustning med bøn, meditation og stilhed under vandringen* (HEL:2007.s.31)

Den moderne pilgrim søger en slags helle

Hvis man spørger faggrupper uden for kirken, som arbejder med pilgrimsvandring, så er deres definition af en pilgrim mere elastisk, idet den moderne pilgrim kan have mange intentioner for at gå en pilgrimsvandring. Noget, der alligevel samler den kristne pilgrim og den moderne pilgrim, er en længsel efter ro, langsomhed og spiritualitet.

Jørgen Hansen skriver i indledningen til sin bog: *Pilgrimsture i Danmark*, at:

Pilgrimsvandringerne er blevet en slags helle, hvor man kan søge roen og måske også spiritualiteten efter ens eget hoved. Det er ikke forkert at sige, at de – i hvert fald for nogle vandrere – indebærer en form for sjælelig renselse (JH: 2018.s.3)

Ifølge Jørgen Hansen bliver vi pilgrimme af at gå på de gamle pilgrimsruter, som mange har gået før os i løbet af historien, og det kaster en ro af sig. En ro til - måske at søge spiritualiteten efter ens eget hoved og opleve, at sjælen bliver rensset ved at gå.

Mine oplevelser med pilgrimsvandring

En øvelse i langsomhed

Da jeg ansøgte om studieorlov til pilgrimsvandring, var det med en længsel efter at få lov til at leve *langsomt* for en tid: Hverdagen som præst er hektisk, der er hele tiden noget, som skal skrives – en prædiken, en tale, en artikel til kirkebladet osv. Der er møder på skæve tidspunkter, og alt i alt havde jeg brug for at leve langsommere for en tid.

Da jeg tog afsted på pilgrimsvandring, skulle jeg bare sætte det ene ben foran det andet, have min mad, mit skiftetøj og en sovepose med i rygsækken. Det langsomme liv viste sig helt konkret, idet jeg højst kunne tilbagelægge 5 km i timen, og hvis jeg gik lange distancer, var jeg undervejs i 10 timer, for det tager lang tid at gå!

Forfatteren Lewis-Kraus skriver om dét at være pilgrim: *The pilgrim could step outside of all roles and just be a person, someone without responsibilities or expectations or constraints besides continuous forward movement to a distant goal* (DR:2018.s.206)

Dén oplevelse kan jeg genkende, for pilgrimsvandring gav mig en pause fra det ansvar, jeg plejer at have som præst: For en tid kunne jeg træde ud af de roller, der er forbundet med mit arbejde, men også de roller, man har som mor i en familie, hvor man let kan blive

den store koordinator. På længere pilgrimsvandring kunne jeg være et menneske, der kun havde ansvar for sig selv og som ingen forventede noget af.

Som Jørgen Hansen skriver i sin indledning, så blev min sjæl *renset af at gå*: At slippe ansvar og roller, dagsordener og deadlines for en tid, gav plads til nye tanker – både på det personlige plan og som præst med ønsker for sin menighed.

[På Hærvejen med Elisabeth Lidell](#)

Min første længere pilgrimsvandring var sammen med pilgrimspræsten Elisabeth Lidell og en gruppe på 15 personer: Vi gik sammen på Hærvejen fra Jelling til Viborg en midsommeruge i juni og tilbagelagde 125 km. Søndag aften d. 23. juni mødtes vi alle på herberget Nørrelide i Jelling, hvor pilgrimsvandringen skulle begynde. Vi fandt os hver en køje på den store fælles sovesal: De unge (under 60) måtte op i de øverste køjesenge, så de modne mennesker kunne sove nede. Da køjen var fundet, blev der serveret linsesuppe med brød i aftensolen i gården. Elisabeth bød os velkommen og alle introducerede sig for hinanden, og hvad der havde fået os til at melde os til denne pilgrimsvandring. Aftenen sluttede med hyggeligt Skt. Hans bål og samvær.

Dagens rytme

Næste morgen blev vi vækket kl. 07.00, og der var morgenmad 07.30. Efter morgenmaden blev der smurt madpakker, og kl. 09.00 var alle klar til at gå afsted. Andreas, Elisabeths mand, var vores 'bilgrim': Han kørte den tunge bagage til næste herberg, handlede ind til aftensmad, morgenmad og madpakker, så alt lå klar, når vi kom frem.

Hver dag havde en rytme, som gav pilgrimsvandringen en ramme:

Kl. 7.00 Vækning

Kl. 7.30 Morgenmad

Kl. 9.00 Andagt, hvor vi fik en evangeliefortælling læst højt: Dernæst valgte vi en sætning fra fortællingen, som vi gik med en time i stilhed.

Kl. 10.00 Pause

Kl. 10.15 Samtale to og to om dén valgte sætning

Kl. 11.15 Pause

Kl. 11.30 Nyt input fra Elisabeth: Et citat, en historie, et spørgsmål

Kl. 11.45 Vandring i stilhed

Kl. 12.45 Frokost

Kl. 13.30 Samtalende vandring to og to

Kl. 14.30 Pause

Kl. 14.45 "Fri leg" resten af vandringen

Kl. 18.30 Aftensmad

Kl. 20.00 Aftensamling og udveksling af tanker fra dagen

Dagens rytme gjorde mig tryk, for den blev gentaget alle ugens dage. Dét skabte en god ramme for dagen, som ikke blev fyldt ud af en masse ord. Det var nærmere, som om Elisabeths genfortællinger fra Bibelen samt spørgsmål, satte os i gang med at tænke og dele vores tanker med hinanden.

Stilhed

Når man havde fundet dén sætning, som sprang én i øjnene, fra evangelielæsningen, gik vi med sætningen i en time: Stille, i en række efter hinanden, så vi, på den måde, havde hver sin klostercelle, hvor vi kunne reflektere og tygge drøv på sætningen. Det var godt med en hel time! Det gav tid til at tænke over sætningen, og når tankerne var tænkt til ende, så at vende blikket ud mod naturen og alle de smukke skove og plantager, vi kom igennem.

Fællesskab

Den største oplevelse, var de samtaler, der udspillede sig med de andre deltagere. Jeg oplevede, at vi, gensidigt, spurgte nysgerrigt og åbent ind til hinandens tanker omkring den sætning, vi nu havde valgt. Det blev til mange personlige og livsbekræftende samtaler: Vi kunne grine og græde i hinandens selskab, fordi tilliden var opbygget i løbet af ugen, og selv oplevede jeg, at der var tanker og temaer, jeg kom videre med, takket være de andres spørgsmål og interesse i mit liv.

Vi blev inddelt i hold til de praktiske opgaver: Vi skiftedes til at stå for aftensmad og morgenmad, og så tog det næste hold over. Det gav en god team-ånd at møde hinanden i det praktiske arbejde.

Rummelighed

Det var interessant at opleve, hvor forskellige deltagerne var: Nogle var meget integrerede i det folkekirkelige og frikirkelige miljø, andre var kommet med på turen på grund af deres interesse for at vandre. Én var med af faglige grunde, fordi han laver feltarbejde om, hvad der gør pilgrimsvandring så populært. Derfor var vores tanker og referencer meget forskellige, når vi rundede dagen af sammen om aftenen: Elisabeth lod en muslingeskal gå rundt, en ibskal fra hendes Caminovandring, og når man havde den i hånden, kunne man fortælle om nogle af ens indtryk fra dagen. Det var interessant at høre, hvad de andre havde tænkt og oplevet, og det, som blev sagt, blev ikke kommenteret af nogen. Det vidnede om en stor rummelighed i gruppen.

Hvad kom jeg hjem med?

Pilgrimsvandringen skærpede min opmærksomhed i flere retninger: Der var tid og ro til at tænke indad mod mig selv og spørge, hvad jeg går og længes efter. Min opmærksomhed blev også skærpet over for Gud: At han *er der* som en medvandrer i vores liv og så tæt på som den luft, vi trækker ind. Opmærksomheden blev skærpet over for de andre deltagere: For deres liv og historier og for samværet imellem os.

Jeg blev meget inspireret af den måde, Elisabeth griber en pilgrimsvandring an på: I dagens opbygning, i måltiderne som var sunde og velsmagende, i hendes måde at fortælle og give os input. Elisabeth er en meget inviterende person, så undervejs var der andre pilgrimme, som fulgtes med os en dag, og det gav gruppen nye input og en god dynamik.

På Camino Haderslev Næs med en veninde

Tirsdag d. 6. august tog jeg afsted på pilgrimsvandring med min veninde Kirsten: Vi skulle gå Caminoen på Haderslev Næs på 105 km på 4 dage. Hjemmefra havde vi haft en forventningsafstemning om, at det skulle være en pilgrimsvandring og ikke bare en vandring. Det betød, at vi tog udgangspunkt i Jette Dahls bog *Pilgrim på*

Camino Haderslev Næs, som er skrevet over de 7 pilgrimsord. Vi gjorde et stop, hver gang vi kom til en kirke: Satte os ind på den forreste bæk, sang en salme, læste Jette Dahls afsnit om et pilgrimsord, valgte et citat at gå videre på fra bogen, bad en bøn og gik i stilhed fra kirken og fortsatte vandringen i stilhed en time. Efter en time afbrød vi stilheden og snakkede om dét citat, vi hver især havde valgt.

Vi oplevede begge to, at vi havde nogle meningsfulde og livsbekræftende samtaler, hvor vi gav noget af os selv, hvilket gjorde vores pilgrimsvandring til en helt særlig tur. Vi fandt ud af, hvor meget det betyder, at finde én, man svinger godt med, når man kun er to sammen i fire dage, og hvor vigtigt det er at give hinanden ro og plads undervejs, så man ikke snakker hinanden trætte. Jeg oplevede styrken i, hvad det betyder for en vandring at sætte en pilgrimsramme i form af ritualer med at læse et stykke i bogen, synge og bede hver gang, vi kom til en kirke. Det gav vandringen en mer-værdi, for alle de andre emner, vi havde med os, skulle vi nok få tid til at snakke om.

Godt skiltet og stor gæstfrihed

Caminoturen på Næsset blev også oplevelsen af, hvad det betyder at møde gæstfrihed undervejs: Vi boede en nat hos sognepræst Peder Kristiansen og hans familie i Øsby. Det var spændende at høre historien om rutens tilblivelse, og hvad det indebærer af vedligehold, skiltning og PR at lave en sådan rute. Vi oplevede også, at de, der bor på ruten, tager del i den: Nogle havde sat en shelter op til fri afbenyttelse, på folks postkasser kunne vi se, hvis vi måtte låne et toilet, få fyldt vand op, eller hvis der var B&B. Vi oplevede, at folk i byerne tog medejerskab for ruten, nogle havde sat en caminobænk ud til vejen. Hos købmænd og i kirker kunne man købe kort over ruten samt Jette Dahls caminobog. Ruten var godt skiltet med små hvide skilte, som gjorde det nemt at finde vej sammen med kortet over ruten.

På Hærvejen alene

I slutningen af august tog jeg afsted på Hærvejen igen, denne gang fra Jelling til Padborg og nu helt alene. Jeg havde planlagt turen hjemmefra: Den var på ca. 175 km, og jeg havde 6 dage, hvilket vil sige i snit 29 km. pr. dag. Jeg vidste, hvilke herberger jeg ville sove på og havde derfor et klart mål hver dag. Inden jeg tog afsted, var jeg spændt på, hvordan det ville være at tilbringe så mange timer i mit eget selskab: Ville jeg kede mig? Ville jeg kunne holde ud at gå så langt og kun have mig selv at snakke med?

Jeg kom godt fra start og mærkede, at en sommer med studieorlov til pilgrimsvandring havde gjort mig klar til de lange distancer. Den ro og langsomhed, jeg havde længtes efter at finde, havde forplantet sig i min krop. Nu kom den mig i møde og gjorde, at jeg nød at være i samtale med mig selv og, helt konkret opleve, hvordan Gud slog følgeskab med mig på ruten: Som den jeg samtalede med, som den jeg stillede spørgsmål til, sang salmer og sange til og bad til undervejs.

Ville jeg blive utryg alene?

Inden turen gjorde jeg mig tanker, om jeg ville føle mig utryg, når jeg vandrede alene: Gennem skove og plantager. Og hvad nu hvis jeg skulle overnatte alene på et herberg en nat? Eller hvis der kun skulle sove ét andet menneske, som jeg ikke var tryk ved at sove i rum med?

Det viste sig, at jeg slet ikke blev bange for at gå alene i skove eller plantager. Jeg mødte kun 13 vandrere på 6 dage, hvilket vil sige ca. to om dagen og så lidt flere på cykel, men ikke mange. Jeg nød faktisk at være alene og tænkte, at det er alt for sjældent, at den slags alene-tid indtræffer. Undervejs prøvede jeg at sove alene på herberger, og det gik langt bedre end frygtet.

Jeg kom hjem fra min pilgrimsvandring med et større mod, end da jeg tog hjemmefra: Jeg havde selv fundet vej med kort, app og skilte. Jeg havde tacklet det roligt, når jeg fór vild

og var fundet tilbage på sporet. Jeg havde taget fysisk hånd om mig selv med mad og pauser og skiftet strømper i hver pause for at forebygge vabler. Jeg havde taget åndeligt hånd om mig selv ved at holde fast i den gode pilgrimsramme for dagen, der gav plads til refleksion, bønner og spørgsmål til eftertanke. Min længsel efter at opsøge stilhed er vokset, efter at jeg er kommet hjem: Det er, som om jeg har brug for stilheden som et dagligt sted, og de dage, jeg kan komme ud og gå en time helt alene, er af særlig betydning for mig.

Hvad kan pilgrimsvandring bidrage med i menigheden?

Pilgrimsvandring har mange kvaliteter, og hvis jeg skulle vælge 5 områder ud, som jeg tror kunne berige mine menigheder, så ville det være:

Langsomhed

Fællesskab

Enkelhed

Åndelighed

Menneskelighed

Vi kan blive langsomme sammen

Jeg vil gerne slå et slag for *langsomhed*, når jeg kommer tilbage fra studieorlov, fordi jeg selv oplevede at længes efter det: Hverdagen er hektisk for mange mennesker, det gælder i særlig grad børnefamilier, men jeg møder også mange modne mennesker i menigheden, som har en pakket kalender. I kirken løber vi også stærkt, når vi vil lave arrangementer for alle aldersgrupper, og i perioder spænder buen for hårdt.

Tænk, hvis vi havde et sted, hvor vi kunne være langsomme sammen for en stund: Hvor vi ikke skal gøre en masse, men får lov til bare at *være*: Være til stede, trække vejret ind og ud og sætte det ene ben foran det andet. Jeg tror, at pilgrimsvandring kan give menigheden en pause fra hverdagens høje tempo. Det kan blive et sted, hvor vi henter ny glæde og nye kræfter.

Et fællesskab af medvandrere

Der opstår et fællesskab på en pilgrimsvandring, som kan styrke fællesskabet i menigheden: Da jeg gik på Hærvejen med Elisabeth Lidell og en gruppe, som jeg ikke

kendte i forvejen, opstod der samtaler, som fik betydning: Samtaler, der vækkede noget i mig, fordi den anden stillede nysgerrige og åbne spørgsmål til mit liv og min tro, men også udfordrende spørgsmål, som fik mig til at tænke, og som prikkede til drømme og længsler, der var blevet pakket væk i et travlt familie- og arbejdsliv.

Pilgrimspræst Anette Foged Schultz beskriver, at et sådant møde med et andet menneske er som at finde et helligsted: *Af og til opstår der helligsteder uden for kirkens rum. Det sker netop, når vi mennesker møder hinanden med en kærlighed, hvori vi kan rummes med det hele.....Mennesker, der slår følge med dig og bliver hos dig – også når du ikke tager dig godt ud. Når du er bange og kold og fortabt. Er der en, der bliver hos dig og kan og vil rumme dig dér i kulden og fortabtheden, da har du fundet et helligsted* (AFS:2015.s.47).

Tænk, hvis vi som menighed kan udveksle tanker og dele livshistorier med hinanden og rumme det, den anden fortæller. Da kan samtalerne blive som at møde helligsteder i form af levende mennesker.

Evangeliet formidles mere enkelt

En styrke ved pilgrimsvandring er, at dét der siges, er enkelt: Budskabet og de temaer, man som præst gerne vil introducere, skal siges så enkelt, at det kan høres af en større gruppe, der står i blæsevejr. Jeg tror, at enkelhed taler til både kernemenighed og mennesker, som gerne vil kirken, men som ikke synes, at den har et tilbud til dem. Min veninde Kirsten, som jeg gik Camino Haderslev Næs med, blev ved med at sige, at hun ikke forstår, hvad der sker i en gudstjeneste: Hun forstår ikke sproget eller det, vi gør undervejs. Da vi gik på pilgrimsvandring sammen, var det som om, samtalerne hjalp evangeliet på vej, fordi der sker en kobling mellem tema, spørgsmål og det levede liv, når vi både reflekterer alene og i fællesskab. Pludselig fik evangeliefortællingen om de betroede talenter betydning for hende, fordi vi havde al tid i verden til at folde den ud og koble den til hendes liv.

Åndelighed får en naturlig plads

Pilgrimsvandring kan styrke vores trospraksis, uanset om vi er fortrolige med bøn og stilhed, eller om det er noget, som er nyt for os. Der skabes en ramme, som er tryk, fordi vi går sammen, og der er én, som styrer vandringen, så der bliver tid til stilhed. At bede til Gud på en pilgrimsvandring bliver mere konkret, fordi man måske får et lille kort med en bøn på eller lærer den enkle bøn: *Herre, vis mig din vej, og giv mig mod til at gå den*, som

bedes hver gang gruppen vandrer videre efter en pause. De, som er søgende og for hvem en kristen trospraksis er nyt, kan opleve at finde ord for det, de søger, gennem samtaler og ritualer som nadver og dåbserindring og gennem de fælles bønner. De, som i forvejen lever med en kristen trospraksis, oplever, at pilgrimsvandring styrker og inspirerer deres åndelige liv. De, som, måske, har fået kristendommen galt i halsen, fordi opdragelsen blev for sort/hvid, kan finde veje til en ny og mere åben åndelighed ved at gå med på pilgrimsvandring.

Anette Foged Schultz vandrer altid hen mod en kirke, når hun laver pilgrimsvandring: Hen mod et *helligsted*, for det kaster et særligt lys over vandringen, når vi går hen imod en kirke:

I kirken har vi et ganske særligt rum. Et rum, der er sat af evangeliet. Et kærlighedens rum. Et rum, der kalder på os og tilbyder at rumme hver enkelt af os med alt, hvad vi er og alt, hvad vi bærer på. Et rum, hvori vi kan være med det hele. Under livsvandringen mellem fødsel og død kan vi søge derind. Ind i kirkens rum (AFS:2015.s.189)

Når vi afslutter en pilgrimsvandring ved at gå ind i kirken, kommer vi bærende på de tanker, vi har gået med i løbet af vandringen. Det kan få stor betydning, at det bliver sagt, at *herinde rummes du med alt, hvad du er og alt, hvad du bærer på*. Det bliver helt fysisk, at dét, jeg bærer på, det vil Gud bære med på. Jeg skal ikke blive en anden, end jeg er. Jeg er elsket og rummet, præcis, som jeg er med glæder og sorger, fallitter og succeser. Dét, tror jeg, kan give mennesker en ny oplevelse af, hvad kirken kan tilbyde.

En vandring mod en øget menneskelighed

De første fire stikord: Langsomhed – Fællesskab – Enkelhed og Åndelighed er hentet fra pilgrimspræsten Hans-Erik Lindström, som sætter ord på, hvad den moderne pilgrim længes efter. Jeg vil gerne føje *menneskelighed* til ordene, og det er inspireret af pilgrimspræst Martin Lind, som skriver, at pilgrimsvandring kan fastholde os virkeligheden, fastholde os på, at vi er mennesker, der lever med skrøbeligheden som et vilkår:

Vi vil så gerne flygte fra det skrøbelige og sårbare til det stabile og faste. Men pilgrimsvandringen vil få os til at se, at selve livet er skrøbeligt og sårbart. Sådan er livet. Der eksisterer intet andet liv (MAL:2012.s.81).

Under en pilgrimsvandring møder vi os selv, for pludselig er der tid til at tænke over det, som egentlig fylder, men som let kan skubbes væk i hverdagen. Mens vi går, kan vi ikke så let flygte fra tankerne: De melder sig som billeder og som minder om noget, der er sket. Det er godt, at de tanker får plads, og på en vandring kan vi bruge stilheden til at tænke og spørge Gud til råds: Han kan hjælpe os med at kaste nyt lys ind over det, som er svært for os. På en vandring bliver det tydeligt, at vi har en Gud, der drager omsorg for hele vores liv: Både det åndelige og det fysiske, fordi selve vandringen bliver så kropslig, at det er umuligt at holde Gud udenfor. Når vi bliver tørstige og oplever glæden ved at drikke, mærkes det som Guds omsorg, at der findes vand. Når vi bliver trætte og skal hvile, mærkes hvilen som en helt nødvendig og Gudsvillet omsorg for os. Vand og hvile hører med til at være mennesker og Guds omsorg spores i det. De tanker, som kan være svære at bære, kan vi også dele med hinanden og på den måde opleve, at de andres spørgsmål og omsorg hjælper os videre. Vi bekræfter hinanden i, at livet er sårbart, og når vi finder en vej til at leve med sårbarheden, bliver det en styrke.

Konklusion

At få lov til at vandre en hel sommer har sat sine fysiske spor i mig: Fødderne bevæger sig rytmisk, som om de aldrig har lavet andet. Langsomheden har sat sig i kroppen som en ro. Hovedet er tømt for dagsordenener og problemstillinger, og der er plads til at tænke nyt og at drømme.

Jeg har en drøm om at få mine menigheder med ud og gå pilgrimsvandring:

At de må finde et sted, hvor de kan få lov til blot at *være* og ikke hele tiden at skulle *gøre* en masse; et sted, hvor langsomheden kan indfinde sig, for sådan et sted har vi alle sammen brug for!

Pilgrimsvandring kan holde os fast på virkeligheden, så vi ikke flygter fra det, vi er bange for i tilværelsen eller hos os selv, men vi får en anledning til at møde os selv, og de tanker vi har, i en tryk ramme, med plads til refleksion.

Pilgrimsvandring holder os fast på fællesskabet, for på en vandring bliver det tydeligt, at vi har brug for hinanden som medvandrere: Når vi, gensidigt fortæller og lytter til hinandens historier, og rummer hinandens udfordringer for en stund.

Pilgrimsvandring styrker vores trospraksis, idet ordene får tid til at vandre fra hoved til hjerte og bundfælde sig i kroppen. Det, der siges, er enkelt, og der er plads til at bede og være stille på en naturlig måde.

Jeg ved godt, at det ikke er alle, der vil kunne gå med på en pilgrimsvandring: De gamle i menigheden vil kun kunne gå med, hvis benene stadig kan bære dem, og de er vant til at bevæge sig. Den gruppe har vi til gengæld gode tilbud til i form af de klassiske højmesser og, hos os, den ugentlige onsdagscafé. Til gengæld ser jeg et stort potentiale i at kunne række ud til de 35-70 årige ved at tilbyde pilgrimsvandring. Der er en generel længsel efter langsomhed og åndelighed og en fælles glæde ved at opholde sig i naturen. Det vil være som at åbne en dør til en gruppe, der ellers ikke bruger kirken.

Uanset, om man er afsted på pilgrimsvandring i en uge eller en enkelt dag, så kommer man hjem med en fornyet glæde og en skærpet opmærksomhed: En glæde over at kroppen har været i bevægelse, og at betydningsfulde ord og tanker har fundet vej ned til hjertet. Opmærksomheden mod én selv, mod de andre og mod Gud er blevet skærpet: Vores liv hører sammen, og Gud er med som den, der drager omsorg for os!

Litteraturliste

Hansen, Jørgen: 2018. *Pilgrimsture i Danmark*. Forlaget Legind.

Lind, Martin: 2012. *Salt, Brød og Vin. En pilgrimsteologi*. Forlaget ALFA

Lindström, Hans-Erik & Lidell Elisabeth: 2007. *Pilgrimsliv. Håndbog for vandringsfolk*. Forlaget ALFA

Schultz, Anette Foged: 2015. *På vandring med en pilgrimspræst*. Forlaget ALFA

Rubenstein, Daniel: 2018. *Born to walk. The transformative power of a pedestrian act*. ECW Press. Canada.

Artikler:

Lidell, Elisabeth: 2019. *Når du vandrer som pilgrim foregår en del af rejsen på indersiden*. Interview i Jydske Vestkysten d. 13. juli.2019

Nyttige lommebøger på en pilgrimsvandring:

Lindström, Hans-Erik & Lidell Elisabeth: 2015. *Den lille Pilgrimsbog*. Forlaget ALFA.

Dahl, Jette: 2017. *Pilgrim på Camino Haderslev Næs. Undervejs med de 7 pilgrimsord*. Forlaget Cahana.

Lienau, Detlef: 2018. *Das Weite suchen. Pilgern – mit Gott auf dem Weg sein*. Brunnen Verlag.

Alt Franz, Lohse Bernd, Weyer Helfried: 2016. *Aufbruch zur Achtsamkeit. Wie Pilgern unser Leben verändert*. Verlag Herder GmbH, Freiburg im Breisgau.